

Беззубов Д. О.

доктор юридичних наук, професор,
академік Національної академії наук вищої освіти України,
провідний науковий співробітник
Інституту держави і права імені В. М. Корецького
Національної академії наук України
ORCID ID 0000-0001-7183-5206

ОЦІНКА МАЙНОВИХ ПРАВ ЯК СФЕРА АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА: МЕТОДОЛОГІЯ, СУБ'ЄКТИ ТА ПРОЦЕДУРНА ЛЕГІТИМНІСТЬ

У статті досліджено питання правової природи та методології оцінки майнових прав як інструменту реалізації публічної функції держави. Розглянуто суб'єктний склад учасників оцінки в адміністративно-правовій площині, а також проблематику процедурної легітимності рішень, що ухвалюються на підставі результатів оцінки. Запропоновано доктринальні підходи до унормування механізмів адміністративного контролю за оцінкою майнових прав у публічному інтересі.

У статті також досліджується правова природа оцінки майнових прав як інструменту реалізації публічних функцій держави в контексті адміністративного права. Обґрунтовано, що сучасна оцінювальна діяльність не є виключно економіко-правовим або господарським інститутом, а набуває ознак публічної послуги, адміністративного інструменту та елемента владної процедури. Особливо це актуально в умовах використання результатів оцінки в адміністративному регулюванні — оподаткуванні, управлінні державним і комунальним майном, соціальному забезпеченні, судочинстві, виконанні функцій органів виконавчої влади.

Автор досліджує методологічні засади формування оцінки в межах публічно-правових процедур, зокрема – її залежність від адміністративної регламентації, стандартів, принципу об'єктивності, прозорості, стабільності та не дискримінаційного підходу до результатів. Аналізується правовий статус суб'єктів, що здійснюють або замовляють оцінку в публічному секторі, включаючи органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, самоврядування суб'єктів оцінки та незалежних оцінювачів як делегованих суб'єктів публічної компетенції.

У центрі уваги статті також категорія процедурної легітимності оцінки: її значення, ознаки, ризики адміністративного втручання, наявність механізмів перевірки, верифікації та оскарження. Окремо розкрито ознаки оцінки як складової адміністративного процесу, що має бути врегульованим з позицій адміністративно-процедурного права. Акцент зроблено на необхідності створення єдиного адміністративного регламенту оцінювальної діяльності в публічному управлінні, удосконалення процедур захисту прав суб'єктів, стандартизації інструментів верифікації та підвищення фахової відповідальності оцінювачів.

Зроблено висновок, що оцінка майнових прав у сфері публічного права потребує не лише економічної точності, а насамперед — юридичної визначеності, інституційної прозорості та процедурної справедливості як засад демократичного адміністративного врядування.

Ключові слова: : майно, майнове право, оцінка майна, регулювання оціночної діяльності, оціночна вартість, адміністративне право, оцінка, публічна функція, легітимність, публічне управління.

The article examines the issue of the legal nature and methodology of property rights assessment as a tool for implementing the public function of the state. The subjective composition of the assessment participants in the administrative-legal sphere is considered, as well as the issue of procedural legitimacy of decisions made on the basis of the assessment results. Doctrinal approaches to the normalization of mechanisms of administrative control over the assessment of property rights in the public interest are proposed.

The article also examines the legal nature of property rights assessment as a tool for implementing the public functions of the state in the context of administrative law. It is substantiated that modern assessment activity is not exclusively an economic-legal or business institution, but acquires the features of a public service, an administrative tool and an element of a power procedure. This is especially relevant in the context of using the assessment results in administrative regulation - taxation, management of state and municipal property, social security, judicial proceedings, and the performance of functions of executive bodies.

The author investigates the methodological principles of forming an assessment within the framework of public-legal procedures, in particular, its dependence on administrative regulation, standards, the principle of objectivity, transparency, stability and a non-discriminatory approach to the results. The legal status of entities that carry out or order an assessment in the public sector is analyzed, including executive bodies, local governments, self-government of assessment entities and independent evaluators as delegated entities of public competence.

The article also focuses on the category of procedural legitimacy of assessment: its meaning, features, risks of administrative intervention, the presence of mechanisms for checking, verifying and appealing. The features of assessment as a component of the administrative process that should be regulated from the standpoint of administrative-procedural law are separately disclosed. The emphasis is placed on the need to create a single administrative regulation of assessment activities in public administration, improve procedures for protecting the rights of subjects, standardize verification tools and increase the professional responsibility of evaluators.

It is concluded that the assessment of property rights in the field of public law requires not only economic accuracy, but above all, legal certainty, institutional transparency, and procedural fairness as the foundations of democratic administrative governance.

Keywords: *property, property law, property valuation, regulation of valuation activities, estimated value, administrative law, valuation, public function, legitimacy, public administration.*

У сучасних умовах функціонування правової держави оцінка майнових прав виступає не лише як економічна категорія, а й як адміністративно-правовий інструмент реалізації публічного інтересу. Потреба у визначенні вартості активів, зокрема прав користування, оренди, застави, інтелектуальної власності, стає ключовою при вирішенні публічно значущих справ: приватизації, оподаткування, відшкодування збитків, судових спорів тощо. Відтак постає потреба в доктринальному аналізі оцінки майнових прав саме як правового явища в системі адміністративного права.

У публічному праві, зокрема в системі адміністративного права, оцінка майнових прав уже давно вийшла за межі суто господарської або техніко-економічної процедури.

Сьогодні вона набула ознак юридично значимого процесу, який забезпечує обґрунтованість державних рішень, законність адміністративних дій та стабільність правовідносин у сферах управління державним і комунальним майном, оподаткування, судочинства, соціального забезпечення й реалізації національних програм. У цьому сенсі оцінка є інструментом публічного адміністрування, який має бути методологічно вивіреною, процедурно легітимною і адміністративно врегульованою.

Адміністративно-правовий підхід до аналізу оцінки майнових прав передбачає насамперед розгляд її як складової адміністративного процесу, як форми реалізації владних повноважень публічних суб'єктів. Це потребує наявності чітко визначених процедур: встановлення методології, закріплення повноважень суб'єктів, правил контролю, оскарження та легалізації результатів оцінки в адміністративних рішеннях. Особливою актуальністю ці питання набувають в умовах виконання публічних функцій на засадах правової визначеності, прозорості та захисту прав приватних осіб, у тому числі у сфері делегованих публічних послуг.

Разом з тим, на практиці виявляються суттєві проблеми: відсутність уніфікованого адміністративного регламенту оцінки, розмитість статусу її суб'єктів у сфері публічного права, недостатня процесуальна захищеність оцінювача та замовника, суперечлива судова практика, а також ризики адміністративного втручання. Це створює дефіцит процедурної легітимності результатів оцінки, що підриває довіру до інститутів публічного управління загалом.

Мета статті. В статті зроблений аналіз методологічних засад оцінки майнових прав у адміністративному праві, визначено адміністративно-правовий статус суб'єктів оцінювальної діяльності, охарактеризовані інструменти забезпечення процедурної легітимності, а також проблематика контролю, верифікації та оскарження оцінок, що використовуються в системі виконавчої влади. Особливу увагу приділено публічному характеру оцінки як виду послуги, як елемента адміністративної процедури та як критерію для здійснення владних рішень.

Огляд літератури.

Проблематика оцінки майнових прав у публічно-правовому контексті перебуває на стику господарського, адміністративного та фінансового права. Її наукове опрацювання здійснюється в різних доктринальних напрямках, зокрема — в межах теорії адміністративного процесу, правового регулювання професійної діяльності, інститутів публічного сервісу, а також концепцій легітимного державного управління. Класичні положення адміністративного права, сформульовані в працях В.Б. Авер'янова, О.Ф. Андрійко, І.П. Голосніченка, Н.Р. Нижник, дозволяють розглядати оцінку майнових прав як інституційно врегульовану форму владно-організуючої діяльності, що потребує процедурної прозорості, правової визначеності та контролю з боку публічної влади. Особливо цінним є підхід Авер'янова до адміністративного контролю як елемента публічного порядку та гарантії легітимності рішень органів виконавчої влади. Оцінювальна діяльність як спеціалізований правовий інститут досліджувалась у працях А.В. Домбровської, І.І. Килимник, О.О. Пономарьова, які обґрунтовують необхідність поєднання професійної автономії оцінювачів із публічним наглядом. Домбровська наголошує на обов'язковості правової оцінки результатів діяльності оцінювачів через адміністративні процедури, а також на ролі держави у встановленні меж правомірності їхніх висновків. Аналіз зарубіжної літератури (J. Hitchner, M. Evans, J. Fanning) дозволяє

встановити, що в моделях ЄС і Великої Британії оцінка майнових прав визнається складовою публічного сервісу, з чітко врегульованим статусом оцінювача, формалізованими етичними кодексами та механізмами адміністративного оскарження.

Виклад основного матеріалу.

Методологія оцінки майнових прав у публічному праві є ключовим елементом правової основи діяльності оцінки. З позиції нашого дослідження під методологією оцінки майнових прав у публічному праві слід розуміти систему наукових і нормативних принципів, процедур і критеріїв, що забезпечують правову визначеність, обґрунтованість та легітимність визначення вартості майнових прав у діяльності суб'єктів владних повноважень. Це поняття охоплює як сукупність правових норм, що регулюють проведення оцінки, так і адміністративно-процедурні механізми ухвалення рішень на її підставі.

У межах адміністративно-правового підходу оцінка розглядається як: інструмент виконання владних функцій (при визначенні бази оподаткування, розрахунку компенсацій) - інструмент виконання владних функцій (при визначенні бази оподаткування, розрахунку компенсацій, встановленні ставок орендної плати, визначенні розміру збитків чи шкоди, що підлягають відшкодуванню; у процесах вилучення майна для суспільних потреб, формування бюджетних зобов'язань тощо). В цьому контексті оцінка виступає засобом конкретизації вартості публічно-правових вимог або зобов'язань, які виникають у межах публічного адміністрування, і безпосередньо впливає на юридичну силу та правову обґрунтованість управлінських актів, що приймаються органами виконавчої влади; складова публічної послуги (в межах приватизації, передачі в оренду державного майна) - складова публічної послуги (в межах приватизації, передачі в оренду державного майна, оформлення права користування комунальними ресурсами, передачі земельних ділянок, проведення концесійних конкурсів). У цьому аспекті оцінка виступає елементом сервісної діяльності органів виконавчої влади, спрямованої на забезпечення прозорості, економічної справедливості та рівного доступу до об'єктів публічного ресурсу. Здійснення оцінки в межах надання адміністративної послуги підпорядковується принципам стандартності, своєчасності, правової визначеності та можливості оскарження результатів, що прямо впливає з законодавства про адміністративні послуги (ЗУ «Про адміністративні послуги», ЗУ «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність»); елемент адміністративного процесу (зокрема у справлянні адміністративних зборів, санкцій, погодження угод) - елемент адміністративного процесу (зокрема у справлянні адміністративних зборів, санкцій, погодження угод, визначенні розміру компенсацій при вилученні майна, вирішенні спорів щодо заниження чи завищення вартості прав). Оцінка в такому контексті виступає частиною процедур публічного провадження, що мають результатом ухвалення адміністративного акта, здатного змінити правове становище особи. Вона повинна підлягати стандартам доказовості, допустимості, професійної незалежності та бути забезпеченою правом на заперечення, експертизу й адміністративне (судове) оскарження. Без такої інтеграції оцінка втрачає свій процесуальний статус, що є критично важливим для забезпечення належного рівня захисту майнових прав і законних інтересів у публічному управлінні.

Оцінка майнових прав повинна відповідати критеріям об'єктивності, фаховості, незалежності й юридичної визначеності. Її результати набувають владного значення лише у разі дотримання належної адміністративної процедури.

Оцінка майнових прав повинна відповідати критеріям об'єктивності, фаховості,

незалежності й юридичної визначеності.

Під об'єктивністю варто розуміти відповідність висновків оцінки дійсному економічному стану об'єкта, з урахуванням ринкових, нормативних та функціональних чинників. Як зазначає В.Б. Авер'янов, об'єктивність — це не лише методологічна, але й правова вимога до управлінських дій, що мають наслідки для прав особи. [1]

Фаховість означає, що оцінка повинна бути здійснена суб'єктом, який має відповідну кваліфікацію, досвід, володіє актуальними методами оцінювання та дотримується професійних стандартів. На думку Є.В. Голосніченка, фаховість оцінювача — це умова легітимності управлінського рішення, заснованого на такій оцінці. [2]

Незалежність передбачає відсутність зацікавленості у результатах оцінки з боку оцінювача, що забезпечує неупередженість і правову незаангажованість. У цьому контексті, як підкреслює О.В. Скрипнюк, незалежність є запорукою довіри до інститутів публічної влади. [3]

Юридична визначеність вимагає, щоб процедура оцінки була чітко врегульована на рівні законодавства, мала передбачувані наслідки, можливість перевірки, оскарження і не допускала свавільного трактування. Цей критерій, як справедливо вказує О.В. Скрипнюк, є втіленням принципу правової держави в публічному управлінні. Її результати набувають владного значення лише у разі дотримання належної адміністративної процедури. [3]

А.В. Домбровська є однією з провідних дослідниць в Україні, які досліджують правову природу оціночної діяльності у взаємозв'язку з господарським, адміністративним і фінансовим правом. Вона підходить до аналізу інституту оцінки не лише як до економічної функції, а як до юридично значимого виду професійної діяльності, що має публічно-правове значення. [4]

Під суб'єктами публічного адміністрування оцінки майнових прав у контексті науки адміністративного права слід розуміти органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, а також уповноважених недержавних осіб (оцінювачів), які наділені адміністративно-правовими повноваженнями щодо організації, проведення, контролю, перевірки або використання результатів оцінки майнових прав у процесі реалізації публічного інтересу. Їх діяльність має підпорядковуватись публічно-правовим принципам ефективності, відкритості, правової визначеності та процедурної справедливості.

У процесі оцінки майнових прав задіяні такі суб'єкти: Фонд державного майна України — як орган, що регулює і контролює оцінку об'єктів державної власності, Міністерство юстиції України, Державна податкова служба, органи місцевого самоврядування.

Фонд державного майна України — є спеціально уповноваженим органом виконавчої влади у сфері оцінки майна та майнових прав. До його компетенції входить: нормативно-правове регулювання процедур оцінки для цілей приватизації, оренди та управління державним майном; ведення Єдиного реєстру суб'єктів оціночної діяльності; затвердження національних стандартів оцінки та методики оцінки майна; контроль за дотриманням порядку проведення оцінки у сфері публічних інтересів; формування та адміністрування Єдиної бази звітів про оцінку. Фонд також здійснює повноваження з перевірки та підтвердження достовірності оцінок, розгляд скарг, дисциплінарного впливу на оцінювачів, а у визначених законом випадках — має право ініціювати проведення повторної оцінки або скасування результатів недостовірних висновків; Міністерство юстиції України — як суб'єкт забезпечення правового режиму об'єктів оцінки.

Міністерство юстиції України — виконує функції забезпечення правової визначеності статусу об'єктів майнових прав, що підлягають оцінці, та регулює доступ до інформації про них. Зокрема, Міністерство юстиції України здійснює нормативно-правове забезпечення державної реєстрації прав на нерухоме майно, включаючи речові права, обтяження, оренду, сервітут тощо. В межах оцінювальної діяльності роль міністерства полягає в адмініструванні реєстрів, які є джерелом достовірних даних для оцінювача, а також у забезпеченні процесуальної правосуб'єктності суб'єктів права при визнанні, захисті та відчуженні оціночних об'єктів. Також Мін'юст бере участь у врегулюванні процедур нотаріального супроводу правочинів, у яких результати оцінки є обов'язковим елементом.

Державна податкова служба — у межах визначення податкового зобов'язання здійснює контроль за діяльністю суб'єктів оцінювання та виконує функції контролю за правильністю формування податкових зобов'язань платників податків, які ґрунтуються на результатах оцінки майнових прав. Зокрема, оцінка використовується для визначення бази оподаткування при нарахуванні податку на прибуток, податку на майно, податку на доходи фізичних осіб у разі реалізації майнових прав. Податкові органи мають право витребувати звіт про оцінку, перевірити його достовірність, а також ініціювати проведення незалежної оцінки у випадках сумніву в об'єктивності первинного документа. Водночас, відсутність чітко врегульованої процедури використання оцінки в податковому провадженні створює правову невизначеність і конфліктність у взаємодії між Державною податковою службою, платниками та оцінювачами; органи місцевого самоврядування — відіграють ключову роль у процесі оцінки комунального майна, прав користування земельними ділянками, оренди чи передачі об'єктів місцевої власності. До їхніх повноважень належать: замовлення оцінки для цілей відчуження, передачі в оренду або концесію комунального майна; контроль за якістю звітів про оцінку, що подаються суб'єктами господарювання; забезпечення публічності інформації про результати оцінки в межах рішень місцевих рад.

Органи місцевого самоврядування також уповноважені залучати незалежних оцінювачів, створювати експертні ради чи комісії з перевірки достовірності оцінки, а також брати участь у процедурах погодження цін у межах законодавства про державну та комунальну власність. Однак на практиці спостерігається низький рівень уніфікації підходів і обмеженість адміністративно-процедурного інструментарію, що ускладнює правову легітимність рішень на місцевому рівні.

Оцінювачі як делеговані суб'єкти публічних функцій — виконують роль спеціалізованих осіб, наділених законом правом здійснювати оцінку майна та майнових прав з юридично значущими наслідками у сфері публічного управління. Вони виступають інструментом реалізації делегованих повноважень держави, адже результати їхньої діяльності використовуються як підстава для прийняття адміністративних актів, що мають вплив на права, обов'язки та інтереси фізичних і юридичних осіб. Оцінювачі зобов'язані дотримуватись затверджених стандартів оцінки, вимог професійної етики, а також підлягають державному контролю (з боку Фонду державного майна України), реєстрації та ліцензуванню. Їхня діяльність, хоча і не є формально державною, має владно-правове значення та підпадає під дію адміністративного законодавства в частині делегованих публічних повноважень.

Проблематика процедурної легітимності взагалі визначається через правові аспекти регулювання діяльності оцінювачів нормами адміністративного та цивільного права.[5]

Процедурна легітимність у сфері оцінки майнових прав – це відповідність процесу

підготовки, прийняття, використання та оскарження оціночних висновків основним засадам публічного управління: відкритості, обґрунтованості, пропорційності, правової визначеності та доступу до правового захисту.

Процедурна легітимність оцінки є невід'ємною умовою її прийнятності як доказу або підстави для ухвалення адміністративного акту. Без належної процесуальної форми, оцінка втрачає силу як інструмент реалізації публічного інтересу, і стає вразливою до маніпуляцій, оскаржень та правових дефектів.

Ключові аспекти проблематики процедурної легітимності включають: відсутність єдиної адміністративної процедури, яка б регламентувала дії органів виконавчої влади щодо перевірки, прийняття та врахування оціночних висновків; правова невизначеність процедури оскарження результатів оцінки як документа, що має владно-правове значення в контексті адміністрування; брак механізмів забезпечення участі сторін у процедурі перевірки або повторної оцінки; неврегульованість статусу електронної бази оцінок як офіційного джерела обліку і контролю у сфері публічної оцінки.

Загальна і основна проблема полягає у відсутності єдиного адміністративного процесу, що регламентує: порядок використання результатів оцінки в публічному управлінні. Йдеться про юридично визначену послідовність дій, за якої результати оцінки визнаються офіційною підставою для прийняття управлінського рішення. Це передбачає наявність нормативно встановленого статусу оціночного звіту як документа, що має доказову силу в адміністративному провадженні; визначені критерії та умови, за яких оцінка може бути врахована під час ухвалення рішення (зокрема, її актуальність, відповідність стандартам, підтвердження сертифікатом, внесення до реєстру); гарантії прав сторін щодо ознайомлення з висновком, його обговорення чи оскарження. За відсутності таких елементів результат оцінки втрачає правову силу як елемент адміністративного акту; механізми оскарження рішень, заснованих на оціночних висновках. На практиці це включає можливість подання адміністративної скарги до вищого органу виконавчої влади, звернення до адміністративного суду, а також застосування інструментів внутрішнього перегляду рішень у межах суб'єкта, який ухвалив відповідне рішення.

Відсутність законодавчо уніфікованого порядку породжує неоднакову практику реагування органів влади на скарги, створює невизначеність щодо процесуального статусу суб'єкта скарги, строків та форм її подання. Також не закріплено механізми витребування незалежної повторної оцінки як доказу в адміністративному процесі, що обмежує доступ до ефективного захисту прав суб'єктів господарювання у відносинах із державою; процедури перевірки, підтвердження чи скасування звітів. У сфері публічного управління ці процедури мають ґрунтуватися на принципах адміністративної процесуальності, зокрема: перевірка — повинна проводитися на підставі чітко визначених критеріїв відповідності звіту стандартам оцінки, із залученням незалежних експертів або спеціальних контрольних органів; підтвердження — має супроводжуватись рішенням уповноваженого органу (наприклад, Фонду державного майна України), який фіксує відповідність оцінки встановленим вимогам і допускає її до використання в адміністративному провадженні; скасування — можливе лише за умов доведеного порушення методичних норм, неупередженості чи фальсифікації, на підставі прозорої процедури з повідомленням оцінювача, правом на захист і можливістю апеляції.

Оцінка, яка не має ознак процедурної легітимності (відкритість, обґрунтованість, можливість захисту), не може бути використана як підстава для адміністративно-правових

рішень, оскільки це порушує принципи правової визначеності й довіри до публічної влади.

Висновки

Оцінка майнових прав у сфері публічного управління повинна розглядатися як складова адміністративно-правового процесу. Її результати набувають юридичного значення лише за умови дотримання вимог процедурної справедливості, професійної відповідальності та державного контролю. Запровадження уніфікованої процедури оцінки майнових прав як елементу публічного адміністрування дозволить забезпечити баланс між економічною ефективністю та правовою легітимністю управлінських рішень.

Оцінка майнових прав у публічному праві — це не просто фахова діяльність зі встановлення вартості активів, а юридично значимий адміністративно-регуляторний інструмент, що використовується при реалізації владних повноважень держави та органів місцевого самоврядування. В умовах посилення вимог до правової визначеності, відкритості та обґрунтованості управлінських рішень, значення оцінки як елемента адміністративного процесу стрімко зростає.

Здійснений у межах дослідження аналіз дозволяє зробити такі ключові висновки: методологія оцінки в адміністративному праві має спиратись на публічно-правові принципи — об'єктивність, рівність, можливості додаткової перевірки результатів, а не лише на технічні стандарти діяльності в сфері оцінки. Відсутність уніфікованого регламенту створює нормативний вакуум, що ускладнює легітимність оцінки в межах владних процедур; суб'єктний склад оцінки в публічному секторі формується з урахуванням делегування повноважень. Оцінювач виконує функцію, наближену до публічного службовця, тому має бути захищений від адміністративного тиску, але водночас — підконтрольний у межах чітко врегульованих процедур; процедурна легітимність оцінки є ключовою передумовою її використання в адміністративному управлінні. Без забезпечення відкритої процедури, механізмів верифікації та можливості оскарження висновків оцінювача не може вважатися таким, що має публічну довіру; ризики адміністративного втручання, зловживання при перевірці або визнанні звіту недійсним, свідчать про необхідність впровадження процедурного балансу між владними органами, органами фахового самоврядування та оцінювачами.

Необхідно нормативно обмежити дискрецію і впровадити стандарти публічної перевірки оцінки; інтеграція цифрових інструментів, тобто реєстрів, електронної верифікації, інтеграції з державними платформами, є важливою складовою для прозорості, достовірності та мінімізації людського впливу в публічних процедурах.

У підсумку, оцінка майнових прав у контексті адміністративного права має розглядатися як комплексна процедура публічного врядування, що поєднує елементи правового регулювання, професійної компетенції, етичної відповідальності та процедурної захищеності. Її модернізація потребує системного перегляду законодавства, посилення інституційної ролі органів самоврядування фахівців в сфері оцінки майна, запровадження єдиних адміністративних процедур та цифрових гарантій легітимності.

Перспективи подальших досліджень даного напрямку полягають у розробці моделі кодифікованої адміністративної процедури щодо застосування оцінки в діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Авер'янов В.Б. Теорія адміністративного права: академічний курс. — К.: Юрид. думка, 2004.
2. Андрійко О.Ф. Публічне адміністрування в Україні: організаційно-правові засади. — К.: Наукова думка, 2010.
3. Скрипнюк О.В. Правова держава: теоретико-методологічні засади. — К.: Юридична думка, 2015.
4. Закон України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність» від 12.07.2001 № 2658-III.
5. Закон України «Про адміністративні послуги» від 06.09.2012 № 5203-VI.
6. Постанова Кабінету Міністрів України від 10.09.2003 № 1440 «Про затвердження Національного стандарту № 1 "Загальні засади оцінки майна та майнових прав"».
7. Європейські стандарти оцінки EVS-2020. The European Group of Valuers' Associations (TEGoVA).
8. International Valuation Standards (IVS-2022). International Valuation Standards Council.
9. Пономарьов О.О. Правове регулювання оцінки майна в Україні: проблеми та перспективи. // Юридичний вісник України. — 2022. — № 5.
10. Evans M. Professional Valuation Practice and Public Oversight / M. Evans // European Valuation Journal. — 2020. — Vol. 18(2). — P. 45–62.
11. Hitchner J. R. Financial Valuation: Applications and Models / J. R. Hitchner. — New Jersey : Wiley, 2022. — 920 p.

УДК: 347.9

DOI: 10.32751/2617-5967-2025-02-10

Бонтлаб В. В.

доктор юридичних наук, професор, завідувач
кафедри цивільного, трудового та економічного права,
Академія праці, соціальних відносин і туризму

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ЛИСТУВАННЯ ЯК ДОКАЗУ У СПОРАХ ПРО ПОРУШЕННЯ ДОГОВІРНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

У статті досліджено проблемні аспекти використання електронного листування як доказу у спорах про порушення договірних зобов'язань. Визначено теоретико-правові засади електронних доказів, охарактеризовано місце електронної комунікації серед інших засобів доказування, а також виявлено особливості їхнього правового статусу в Україні. Проаналізовано чинне законодавство та судову практику, зокрема позиції Верховного Суду щодо допустимості та належності електронних повідомлень як доказів. Особливу увагу приділено доктрині «листа у відповідь» та універсальним критеріям оцінки електронного листування, серед яких автентичність, цілісність, належність, допустимість, достовірність технічного джерела та контекстність.

Особлива увага зосереджена на необхідності вироблення єдиної судової доктрини та вдосконалення нормативної бази з метою підвищення рівня правової визначеності й передбачуваності результатів розгляду спорів. Зроблений висновок, що впровадження